

Ungváry Rudolf:

Relex

Relációkat és **lex**ikai egységeket
kezelő névtérszerkesztő a weben

Rendeltetés: Több felhasználó számára hozzáférhető kliens-szerver alkalmazás névterek, tezasauruszok, taxonómiák és osztályozási rendszerek (például ETO) osztott kezelésére egy és többnyelvű környezetben az interneten keresztül.

Szakterületek: névtérkezelés, szemantikus web, könyvtárügy, levéltárügy, irattárak, múzeumok.

A „régi” (Access alapú) és az új, „webes” Relex

Régi: Köztauruszletöltések száma: **120-160** / frissítésenként.

Új: tetszés szerinti számú felhasználó hozhat létre és kezelhet tetszés szerinti számú adatbázisokat.

Jelenlegi (teszt-)elérhetőség: MTA SZTAKI:

<http://mokka.hu/relex/index.html>

Jelszó: olvaso

**Jelenlegi honlapja, az elérhető tezauruszok ismertetése
a Könyvtári Intézet Szolgáltatások / Relex oldalán:**

<http://ki.oszk.hu/relex>

az egyes tezauruszokra kattintva bejön a nyilvános tezauruszok választéka

Kérhető jogosultságok:

- **Olvasási** (az ehhez szükséges belépési jelszó nyilvános).
- **Írási** (részvétel a szerkesztésben, új nevek és kapcsolatok megadása, stb.)
- **Jóváhagyási** (az írási jogosultsággal szerkesztett tételek felülbírálata.)
- **Teljes körű** (tezauruszok létrehozása, adattípusok meghatározása, stb.).

Jelenleg kezelt tezaurszok

Köztaurusz	140.000	OSZK	nyilvános, társulható
OMIKK-tezaurusz	20.000	OMIKK	nyilvános, belső
ETO (MARC Classification format)	50.000	OSZK	nyilvános
MOL földrajzi névtér	72.000	MOL	készülőfélben
Kistaurusz	12.000	MTA SZTAKI	HunTéka, nyilvános
Minitaurusz	3.000	MTA SZTAKI	HunTéka, nyilvános
Magyar Átfogó Ontológia	12.000	KAO	nyilvános
Jogi tezaurusz/Eurovoc	20.000	MBA	nyilvános, belső
EU-tezaurusz	7.000	-	nyilvános
Filmarchívum vizuális tezaurusz	12.000	NFA	nyilvános, belső
Vizuális dokumentumtípusok tezaur.	4.000	[NDA]	nyilvános
Irattári terv (mintarendszer)	3.000	-	nyilvános
Szakmai telefonkönyv tezaurusza	20.000.	MTT Aranyold.	nem nyilvános, belső

---

nyilvános = szabadon megnézhető   **kb. 350.000 LE összesen**
társulható = részvétel a használatban, szerkesztésben, írásjogosultság
belső = jogosultságok kiadása a tulajdonosnál
félkövér = professzionális használatban

A Relex alaptulajdonságai felhasználói szempontból 1.

Adatbázisok szabad definiálása

- új adatbázis létrehozásakor alapértelmezésben HUNMARC/MARC21 logikai szerkezet;
  - helyette kialakítható **teljesen más logikai szerkezet**;
  - **kötöttségek**:
    - a mezőkből álló szerkezet (almező, indikátor elhagyhatók),
    - max. 19 típusú szabadon definálható megjegyzésmező alkalmazható,
    - max. mezőhossz: 300 karakter,
    - max. megjegyzéshossz: korlátlan,
    - max. résztezauruszhossz: 15 karakter,
    - max. relációtípus-név: 3 karakter (pl. HÍV, KOR, FAJ). **Export formázható**
    - max. számú lexikai egység: 10,000.000 név
    - max. metaadatrelációtípus-név: 3 karakter (pl. BIO, HÍV, TEV)
- de: megadhatók **szöveges relációnevek** is (pl. felesége, beosztottja, része)

Lexikai egységek keresése

nécsey

 Mintát tartalmazza Mintával kezdődik Deszkriptor Vezérszó Nemdaskriptor Hierarchikus Mindkettő Mindkettő Keresés

Lexikai egységek

Nécsey István (1873-)

Nécsey Istvánné

Módosítás

Új LE

Kódok 008

Törlés

Nécsey István (1873-)

tárgyszó

X

felesége

- F
  - postai alkalmazott (19. század)
- X
  - Erőd (? , vs. Nécsey István)
  - Nécsey Istvánné
- RAZ
  - Rendszaz: HUN 348 BFL
- FOR
  - Létreh.: Magyar Országos Levéltár Nyelv. hu Átiró: ISO 8601, ISO 3166
- BIO
  - Szül.: 1873. 10. 12.; Megh.: 1956 után [http://www.mol.gov.hu/]
- HEL
  - Tart.h.: Alag, 1935 - 1946
  - Tart.h.: Miskolc, 1918
  - Tart.h.: Sátoraljaújhely, 1922. 11. 05. - 1928. 12.
  - Tart.h.: Ungvár (eljegyzés), 1918. 07.
  - Szül.h.: Nagymágocs; Hal.h.: Miskolc Orsz.: Magyarország
- TEV
  - Tev.: nyugalmazott postai főellenőr, 1935 - 1941
  - Tev.: postai távirdeellenőr, 1921. 11. 05. - 1928. 03.
  - Tev.: táborig postatiszt, 1918
- TES
  - Kapcs.: Magyar Posta, 1912 - 1932
- FGL
  - Fogl.: jogász Kezd.: 1901
- CSÁ

Nécsey Istvánné

tárgyszó

- X
  - Nécsey István (1873-)
- Cím
  - Postacím: Kifli utca Budapestig.egys.: 2., Magyarország Ir.sz.: 1026 ungvary@hu

A Relex alaptulajdonságai felhasználói szempontból 2.

Almezőazonosítók és indikátorok használata HUNMARC/MARC21 esetén (teljes mezőválaszték)

- **Nincs tehát úrlapszerű** beviteli szerkezet a szerkesztéskor!
- A rendszói részt követő kiegészítő adatok és egyéb elemek rögzítésekor előttük mindig **meg kell adni az almezőazonosítót, előtte a \$ jellel!**

100: **1#/\$aSzabó\$jJános\$d1982–\$cméternök\$gindian**

110: **20/\$aMagyar Tudományos Akadémia\$cbudapest\$bRegionális
Kutatások Központja\$cpécs\$bAlföldi Tudományos Intézet**

111: **2#/\$aOrszágos Képző- és Iparművészeti Tárlat\$bEsszencia
Kiállítás\$n173.\$d2000\$cbudapest**

130: **10/\$aSzonáta\$mgka., zg.\$sop. 18.\$rg-moll\$nIII.\$pAndante**

151: **##/\$aBudapest\$b14. kerület. Istvánmező**

034: **##/\$f40.064167\$d73.938691**

A HUNMARC/MARC21ben a 148-as, 150-es és 155-ös mezőkhöz nincs kiegészítő- és egyéb adat.

Lexikai egység (tárgyszó) ✕

Lexikai egység

Vezérszó: Kötött írásmódú Csúcsfogalma Deszkriptor Elágazás

Magyarázat

Használati

Történet

Belső

Forrás

Változás

260

360

További megjegyzések

Ragadványnevét („indián”) a vadevezős hobbija miatt kapta

Tezauruszban szerepel

_100

Tezauruszban NEM szerepel

_111

_130

_148

_150

_151

_155

Nécsey

Pomáz

Próbákhoz

Teljes állomány

 Mentés Mégse

A Relex alaptulajdonságai felhasználói szempontból 3.

Többnyelvű névterek és teauruszok kezelése

- Ha megvan az egyik nyelven a névtér- vagy teaurusz-szerkezet, és
- ha megadjuk vagy importáljuk a két nyelv ekvivalens kifejezéseit,
- akkor a Relex segítségével automatikusan elkészül a másik nyelven is a névtér- vagy teaurusz-szerkezet (azaz a kapcsolatok hálója).

Osztályozási rendszerek és ontológiák kezelése

- A Relex segítségével a MARC osztályozási formátumnak (MARC Classification format) megfelelő logikai szerkezetben kezelhető az Egyetemes Tizedes Osztályozás az ETO-t fentartó nemzetközi konzorcium által használt összes almezővel.
- A Relex segítségével hierarchikus nomenklatúrák, taxonómiák, továbbá ontológiák hierarchikus struktúrái kezelhetők.

Követelmények

- A kezelőfelület fő vonásaiban legyen azonos az előrendszerrel (RelexAB)
- Webes alkalmazásként üzemeljen, de működjön asztali alkalmazásként telepítve is (Windows)
- Többnyelvűség (tezaurusz, felület)
- MOKKAval tudjon közös szerveren üzemelni

Tervezés 1.

Választott technológiák (szerver oldal):

- Java (Tomcat)
- Spring Framework
  - MVC
  - Spring Security
  - Spring Batch
- Ext Direct Spring
- Hibernate
- PostgreSQL adatbázis szerver

Tervezés 2.

Választott technológiák (kliens oldal):

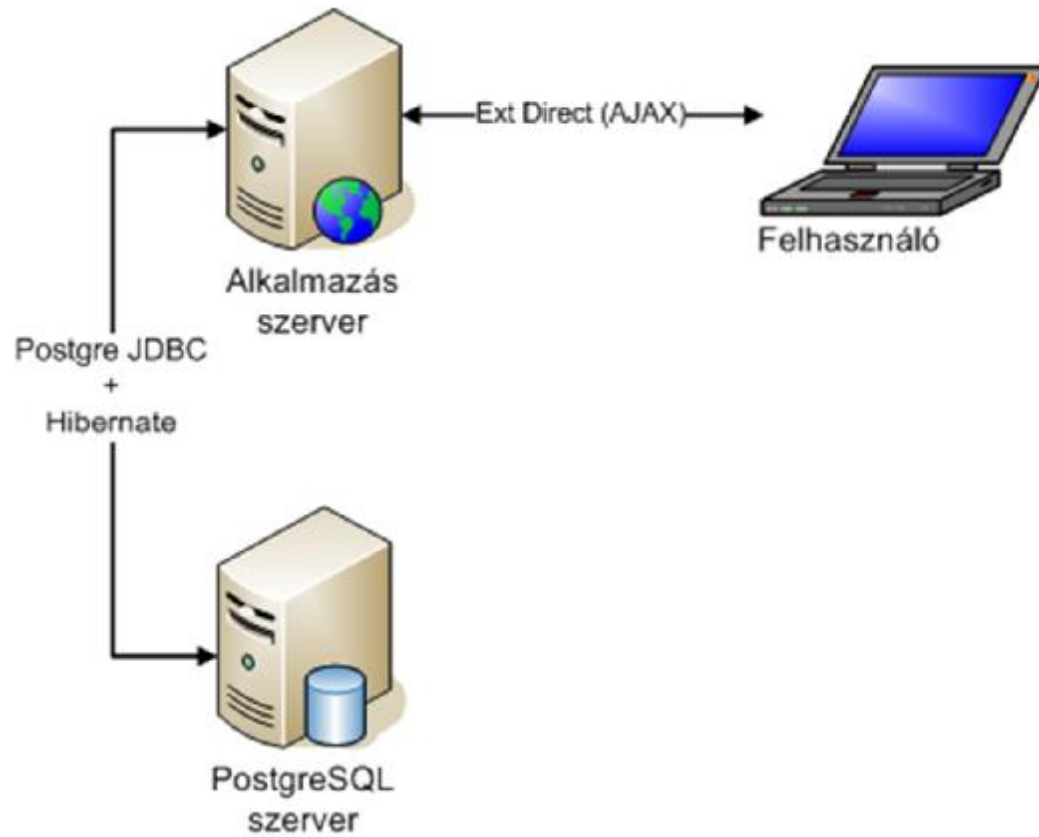
- Ext JS
  - Menü, fa, adatrács, form
- Ext Direct
  - Kliens – szerver kommunikáció

Tervezés 3.

Adatbázis

- UTF-8 kódolás
- Adatok tárolása egy adatbázisban, viszont tezaurusz szinten elkülönítve
- Tezaurusz azonosító használata táblák nevében

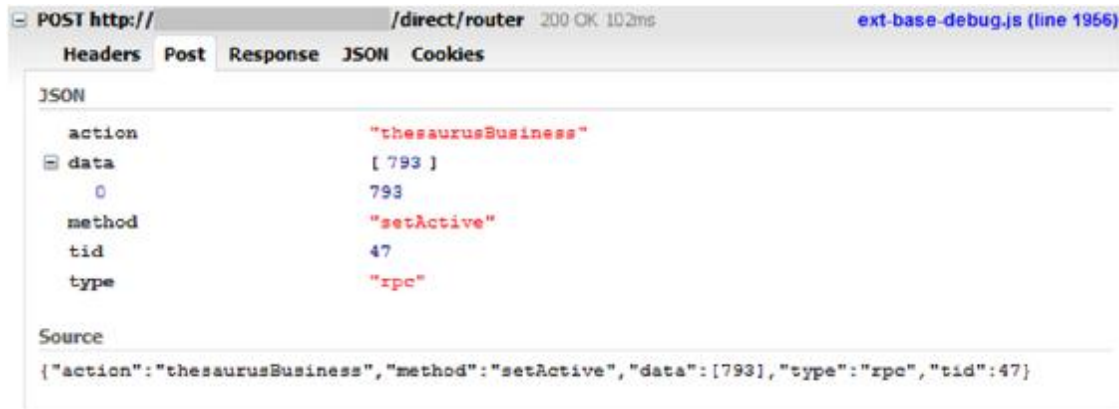
Architektúra

Szabó Gyula
MTA SZTAKI

Kilens – szerver kommunikáció (Ext Direct)

Kérés (request):


```
POST http:// /direct/router 200 OK 102ms ext-base-debug.js (line 1956)
Headers Post Response JSON Cookies
JSON
  action "thesaurusBusiness"
  data [ 793 ]
    0 793
  method "setActive"
  tid 47
  type "rpc"
Source
{"action":"thesaurusBusiness","method":"setActive","data":[793],"type":"rpc","tid":47}
```

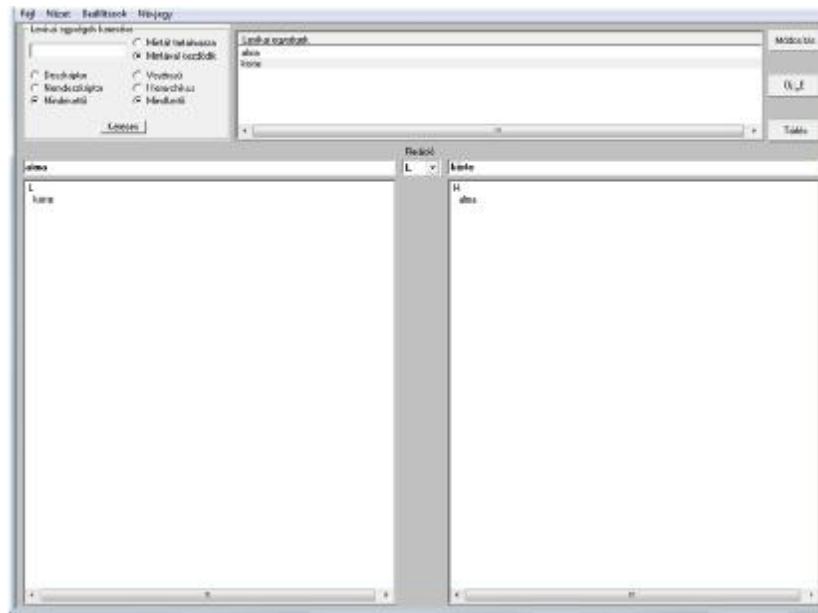
Válasz (response):

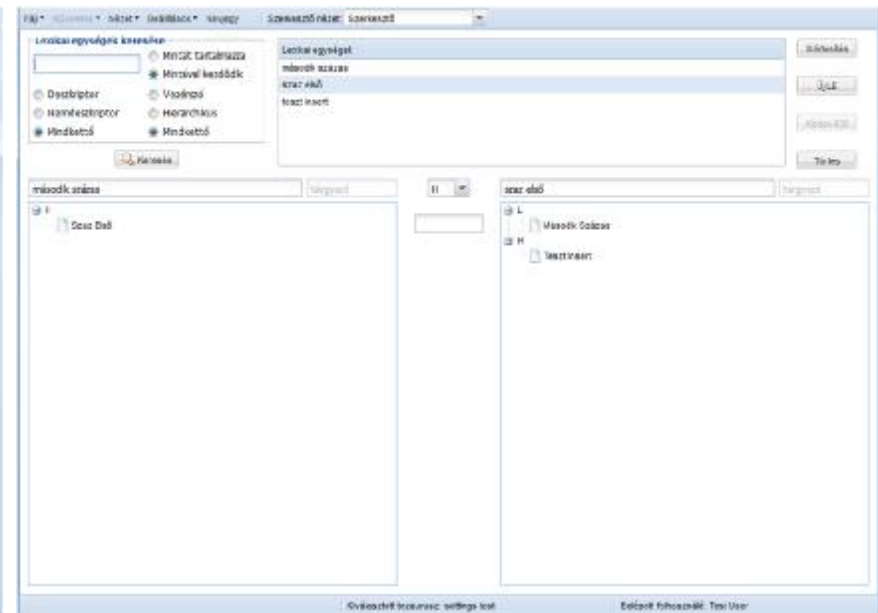
```
POST http:// /direct/router 200 OK 102ms ext-base-debug.js (line 1956)
Headers Post Response JSON Cookies
Sort by key
0 Object { method="setActive", type="rpc", result=true, more... }
  method "setActive"
  type "rpc"
  result true
  action "thesaurusBusiness"
  tid 47
```

Felhasználói felület

RelexAB

Relex

- Asztali alkalmazásként telepíthető

Többnyelvű felület

- Felhasználói felület könnyen fordítható

```
1 Relex.translation = {  
2   Thesaurus: "Tezaurusz",  
3   Subthesaurus: "Résztezaurusz",  
4   Subthesauruses: "Résztezauruszok",  
5   Select_thesaurus: "Tezaurusz kiválasztása",  
6   File: "Fájl",  
7   View: "Nézet",  
8   Settings: "Beállítások",  
9   New_thesaurus: "Új tezaurusz",  
0   Manage_thesaurus: "Tezaurusz kezelés",  
1   Logout: "Kilépés",  
2   General_view: "Általános nézet",  
3   Name: "Név",  
4   Lexical_units: "Lexikai egységek",
```


Nehézségek

- Könyvtári fogalmak, szabványok megismerése
- Tezaurusz szinten elkülönített adatok kezelése Hibernate-el
- Hosszú ideig tartó folyamatok kezelése (import/export)